

ДЕКОРАТИВНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНТРОДУКОВАНИХ ВИТКИХ ЖИМОЛОСТЕЙ ЯК ОСНОВА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ЗЕЛЕНОМУ БУДІВНИЦТВІ

Розглянуто декоративні властивості інтродукованих витких жимолостей та способи їх використання в озелененні різних об'єктів, наведено основний та додатковий асортимент.

Колекція дендропарку "Софіївка", розташованого в Правобережному Лісостепу України, нараховує 28 таксонів витких жимолостей (*Lonicera* L.). У природних умовах рослини зростають у трьох чітко відокремлених регіонах і є представниками флор Північної Америки, Середземномор'я, Японії та Китаю. Більшість таксонів колекції – це листопадні рослини, також у ній є напіввічнозелені і вічнозелені жимолості.

Інтродукція рослин з різних флористичних областей у нові умови значною мірою зумовлює зміни в їхньому сезонному ритмі розвитку [1]. Від того, наскільки ритм сезонного розвитку жимолостей, що склався у процесі філогенезу виду, відповідатиме ритму сезонних умов району інтродукції, залежить перспективність культури у нових умовах.

У результаті проведених досліджень нами були виявлені характерні для кожного виду і форми жимолостей біологічні та декоративні властивості, які потрібно враховувати при їх використанні в зеленому будівництві [2].

Залежно від призначення об'єкта озеленення жимолості можуть виконувати різні функції: формувати архітектурно-художній образ об'єкта; разом з іншими рослинами сприяти біологічній рекультивациі земель,

поліпшуючи їх рекреаційну стійкість; захищати об'єкт від пилу і шуму; регулювати режим вологості і температури тощо.

Для того щоб озеленення якнайповніше відповідало різним функціональним потребам, при доборі витких жимолостей необхідно враховувати їх біологічні і морфологічні властивості: висоту рослин, колір та форму листя як під час вегетації, так і восени; колір квіток, строки цвітіння, його тривалість тощо.

Розглянемо деякі з декоративних властивостей витких жимолостей, які потрібно враховувати при доборі рослин для озеленення різних об'єктів.

1. Характер росту у висоту:

1) Сильнорослі жимолості для вертикального озеленення великих споруд і садово-паркової архітектури (*Lonicera periclymenum* L., *L. caprifolium* L., *L. tellmaniana* Spach та ін.);

2) Виткі жимолості середньої сили росту для озеленення малих архітектурних форм (*L. periclymenum*, *L. caprifolium*; *L. flava* Sims., *L. flavida* Cock, *L. prolifera* Rehd. тощо);

3) Низькорослі жимолості для використання в різних ландшафтних композиціях (*L. dioica* L., *L. brownii* Carr. var. *fuchsoides* Rehd. та ін.). До останньої групи ми віднесли також високо- та середньорослі види, які через недостатню зимостійкість доцільно використовувати

як ґрунтопокривні рослини, а також для озеленення невисоких об'єктів (*L. giraldii* Rehd., *L. henryi* Hemsl., *L. japonica* var. *aureo-reticulata* Nichols).

II. Колір забарвлення однорічних пагонів витких жимолостей:

1) коричнево-червоний з різними відтінками (*L. americana* C. Koch., *L. periclymenum*);

2) сріблясто-сірий з різними відтінками (*L. etrusca* Santi.);

3) коричневий з різними відтінками (*L. giraldii*, *L. henryi*, *L. japonica*).

III. Характер облиствлення жимолостей:

1) з вічнозеленим і напіввічнозеленим листям (*L. henryi*, *L. giraldii*, *L. japonica*, *L. etrusca*, *L. periclymenum* var. *serotina*, *L. hecrotii*);

2) листопадні жимолості (*L. flava*, *L. dioica* та інші).

IV. Виткі жимолості з пістрявим листям (*L. japonica* var. *aureo-reticulata*).

V. Колір осіннього забарвлення листя витких жимолостей:

1) жовто-зелений (*L. henryi*, *L. giraldii*);

2) жовтий різної інтенсивності (*L. brownii* var. *fuchsioides*, *L. periclymenum*, *L. caprifolium*, *L. heckrottii*);

3) жовтий з пурпуровими відтінками різної інтенсивності (*L. americana*, *L. prolifera*, *L. tellmania*).

VI. Характерні особливості цвітіння витких жимолостей:

1. Строки початку і закінчення цвітіння:

а) з раннім початком і пізнім закінченням цвітіння (*L. caprifolium*, *L. dioica*);

б) з пізнім початком і пізнім закінченням цвітіння (*L. henryi*, *L. giraldii*, *L. periclymenum* та ін.).

Розпускання квіток у видів першої групи (*L. caprifolium*) розпочинається на місяць раніше, ніж у видів другої (*L. japonica*) – відповідно 14.05 та 18.06. Тривалість цвітіння становить до 4,5 місяця.

2. Рясність цвітіння.

Більшість витких жимолостей характеризувались:

а) рясним цвітінням – 5 балів (*L. giraldii*, *L. prolifera*, *L. caprifolium*, *L. periclymenum*, *L. periclymenum* var. *serotina* Ait., *L. tellmaniana*);

б) добрим – 4 бали (*L. dioica*, *L. flava*, *L. brownii* var. *fuchsioides*);

в) нерясним цвітінням – 2 і 3 бали (*L. japonica*, *L. japonica* var. *aureo-reticulata*).

3. Тривалість та динаміка цвітіння.

Японо-китайські жимолості (*L. henryi*, *L. giraldii*) характеризуються довгим і ремонтантним цвітінням, що зумовлено тривалим ростом пагонів і формуванням квіток до пізніх осінніх заморозків. На феноспектрі цвітіння (див. рисунок) нами виділено три чітко виражені періоди цвітіння у *L. henryi* і чотири – у *L. giraldii*. Жимолості японська та її форма золотисто-сітчаста характеризувалися коротким і ремонтантним цвітінням.

Характерною особливістю деяких північноамериканських видів є повторне цвітіння у другій половині липня (*L. prolifera*, *L. flava*), причому друге цвітіння коротше від першого за тривалістю і менш рясне.

Середземноморські види (*L. caprifolium*, *L. periclymenum*) мали середній за тривалістю період цвітіння, але строки його початку і закінчення сильно відрізнялися.

Тривалість цвітіння гібридних жимолостей залежить від спадкових властивостей батьківських пар, закріплених у генотипі. Так, *L. brownii* var. *fuchsioides* успадкувала від *L. sempervirence* *L.* ремонтантне цвітіння.

На рослинах витких жимолостей з ремонтантним або повторним цвітінням можна водночас бачити квіти, пуп'янки і плоди.

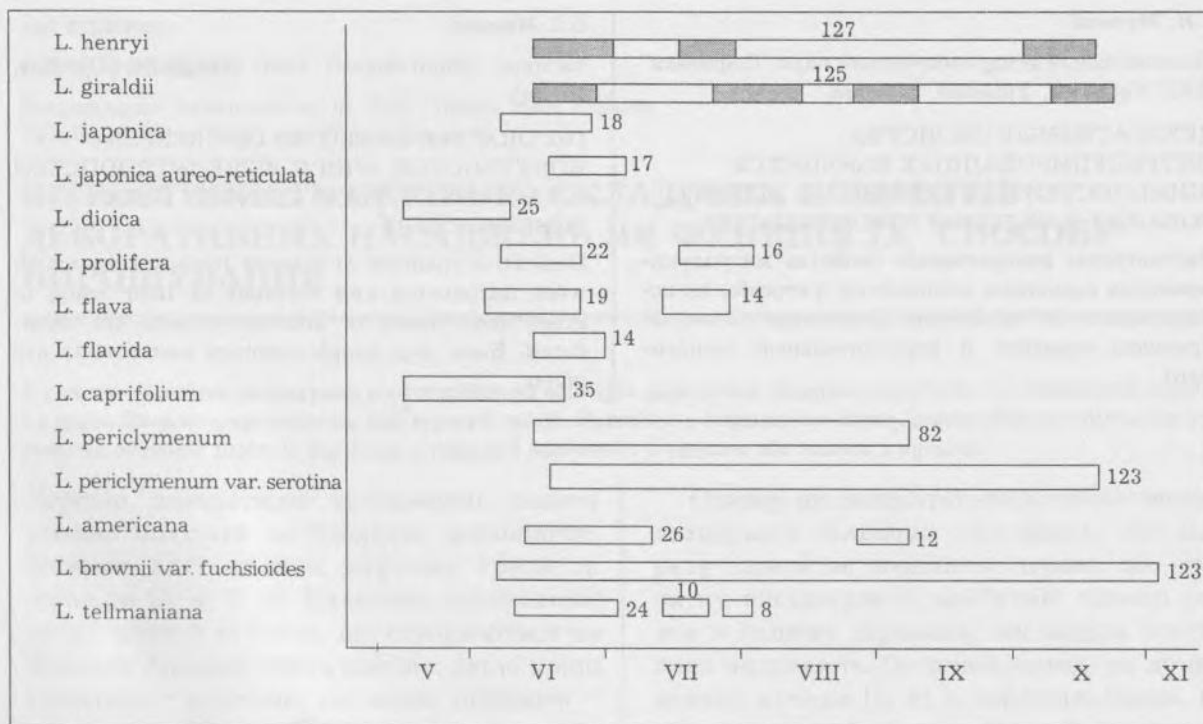
4. Колір квіток:

а) білий з рожевим, зеленуватим, жовтуватим відтінком (*L. caprifolium*, *L. giraldii*, *L. japonica*);

2) жовтий з різними відтінками (*L. flava*, *L. flava*, *L. prolifera*);

в) оранжево-червоний (*L. brownii* var. *fuchsioides*, *L. heckrottii*, *L. tellmaniana* та ін.);

г) пурпурово-фіолетовий (*L. henryi*).

Спектр цвітіння витких видів *Lonicera L.*:

цифри означають тривалість цвітіння, днів; періоди найінтенсивнішого цвітіння у *L. henryi* та *L. giraldii* позначено сірим кольором

5. Наявність аромату:

а) сильний аромат (*L. caprifolium*, *L. periclymenum*, *L. periclymenum var. serotina*, *L. japonica*);

б) слабкий аромат (*L. giraldii*, *L. americana*, *L. heckrottii*, *L. tellmaniana*).

VII. Декоративність плодів:

а) червоні плоди різних відтінків (*L. periclymenum*, *L. caprifolium*, *L. flava* та ін.);

б) чорні (*L. japonica*, *L. japonica var. aureo-reticulata*);

в) темно-сині плоди із сизим нальотом (*L. henryi*, *L. giraldii*).

Виходячи з оцінки перспективності вирощування витких жимолостей в умовах Правобережного Лісостепу України з урахуванням їх декоративних властивостей, ми підібрали основний асортимент витких жимолостей для масового використання, який включає такі види: *L. prolifera*, *L. flava*, *L. flavida*, *L. caprifolium*, *L. pericly-*

menum, *L. periclymenum var. belgica*, *L. periclymenum var. serotina*, *L. americana*, *L. tellmaniana*, *L. heckrottii*.

До додаткового асортименту (рослини деякою мірою пошкоджуються взимку і через це не плодоносять) увійшли жимолості: *L. henryi*, *L. giraldii*, *L. japonica*, *L. japonica var. aureo-reticulata*, *L. brownii var. fuchsoides*, *L. brownii var. punicea*.

Усі відібрані види мають високі декоративні властивості і можуть поповнити асортимент рослин, які використовуються у зеленому будівництві.

1. Ворошилов В.Н. Ритм развития у растений. - М.: Изд-во АН СССР, 1960. - 136 с.

2. Музика Г.І. Виткі жимолості. - Умань: Дендропарк "Софіївка", 2002. - 144 с.

Рекомендували до друку Л.І. Пархоменко і Н.М. Трофименко

Г.И. Музыка

Национальный дендрологический парк "Софиевка"
НАН Украины, Украина, г. Умань

ДЕКОРАТИВНЫЕ СВОЙСТВА
ИНТРОДУЦИРОВАННЫХ ВЬЮЩИХСЯ
ЖИМОЛОСТЕЙ КАК ОСНОВА ИХ ИСПОЛЬ-
ЗОВАНИЯ В ЗЕЛЕНОМ СТРОИТЕЛЬСТВЕ

Рассмотрены декоративные свойства интродуцированных вьющихся жимолостей и способы их использования в озеленении различных объектов, приведен основной и дополнительный ассортимент.

G.I. Muzyka

National Dendrological Park *Sofiyivka*, Ukraine,
Uman'

DECORATIVE QUALITIES OF CREEPER
HONEYSUCKLE, WHICH WERE INTRODUCED
AS A BASIS OF THEIR USING IN GREEN
CONSTRUCTION

Decorative qualities of creeper honeysuckle, which were introduced and methods of their using in green construction of different objects are considered. Basic and supplementary assortments are given.